

Geleceğin İnşasını Dert Edenlere

Nurettin Topçu, *Türkiye'nin Maarif Dâvası*, Dergâh yay., 2019, 212 s.

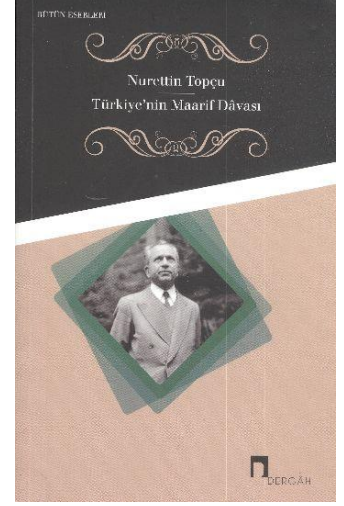
Sümeyye Doğan¹

Ali Şeriatî örnek insanları şöyle tanımlar: “Hayatları, varlıkları ve oluşları ile ideolojiyi gösterirler. Bu işin inanç için değeri ise bin kitap, bin konuşma, bin vaaz, bin hutbe ve bin ilmî keşiften daha fazladır.”

Mesela, Tanzimat'tan sonra yaşanan değişim karşısında ahlak erozyonuna uğrayan/uğratılan Müslümanlara inanç ve ilkelerinin sabitlenmesi gerektiğini, esnek olanları ve olmayanları ayırmayı ama en önemlisi de İslam'ın misyon ve ideolojisinin pazarlık konusu olmadığını anlatan Nurettin Topçu gibi.

1909 İstanbul doğumlu Topçu, liseden mezun olduktan sonra 1928'de Avrupa sınavlarına hazırlanır ve kazanır. Fransızca'yı öğrenip ve lise fark derslerini tamamladıktan sonra Strasbourg Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Umumi Felsefe ve Mantık, Sanat tarihi, Sosyoloji, İlk zaman Sanat ve Arkeolojisi sertifikaları alır. Paris Sorbonne Üniversitesinde *İsyan Ahlakı* adıyla doktorasını verdikten sonra 1934'te yurda döndüğünde artık kendi felsefesini yaşamaya ve yaymaya hazırdır. İman ve ümidin yerine zaafın geçtiği bu dönemde gerçeği ve netliği anlatmak kolay iş değilken, bir süre sonra hocası Abdülaziz Bekkine Efendi hayatında önemli bir yer edinir. Kendisini tek bir ideolojiye sığdırmanın ona hadsizlik olduğu Topçu'nun canlı güzergâhı, uzviyetten ilme, ilimden felsefeye, felsefeden sanata, ahlaka ve nihayet dine yükselmek şeklindedir.

İsyan ahlakı, irade ve hareket gibi kavram ve anlatımlarla tanınan Topçu'nun maarif davası ile ilgili derdi de bu ekseninde. Eğitim üzerine yazdığı yazıları -daha sonra başka yazılarının

¹ sumeyyedgn@gmail.com

(Bu yazı Young Academia, Server Genç Hanımlar Derneği ve İdeal Bilge Gençlik Spor ve İzcilik Kulübü Derneği iş birliğinde Prof. Dr. Hür Mahmut Yücer yönetiminde “Modern Dünya ve Yeni Riskler Yazarlık Atölyesi” kapsamında üretilmiştir.)

da eklenmesiyle- ilk kez 1960 yılında *Türkiye'nin Maarif Davası* adıyla kitaplaştırılır. Bu yazılarında, birçok kişiye etki eden dünya görüşünü detaylıca görebileceğimiz gibi, yaratıcılığın yerini tutan taklitçilikten, fikirlerin müdafaası olmaktan çıkarak politikanın yuvaları haline gelen gençlik kuruluşlarından vb. söz etmektedir.

Öğrenci, öğretmen, mekân ve dersler alanında maarif sistemini değerlendirirken, ilköğretimden üniversite sonrasına kadar verdiği bilgilerin kesinlik ve gerçekliğiyle “eğitimci” uzmanlığını kanıtıyor.

Ticarethane haline gelen okulların ilim yapmak yerine ilim tarihini alma ve ezberlemeye, talebeliğin diploma avcılığına, öğretmenliğin örnek adamlıktan boynu bükük bir memurluğa/esnaflığa dönüşmesi gibi, yeni nesillerin idealini kaybedip realiteye mahkûm olduğu bu sürecin sebep-sonuç ilişkilerini sunduğu ayrıntılı eleştiri ve önerileri bulunuyor.

Eğitim İthal Edildi Nesil Bozuldu

Topçu'ya göre Amerikanizm ve pragmatizm hâkimiyeti maarifte idealin kaybedilip realiteye mahkûm edilmesine sebep olmuştur. Teknik tahakkümün saldırısıyla bugünkü maarif kültürü, teknik ve ticaret maarifine dönmüş; okullar da insan ruhunu inşa etmek ve yüceltmek yerine makineye esir olarak midesinin saltanatını yaşatmak için açılan kapılar olmuştur. Mücahitlerin müteahhitlere döneceği bu sistemde artık mühendis, teknik eleman veya fabrikaya usta olma çabası öne geçmiştir.

“Yüz yıldan fazla zamandır sıra ile Fransız, Alman, İngiliz kültür ve maarifine teslim olduktan sonra bugün Avrupa için bile korkunç yıkım kaynağı olan Amerikan maarifine sığınma cinayetini işlemekten çekinmediler.”²

Bir diğer acı gerçek ise, şeksiz şüphesiz aldığımız Batı'nın fikir mahsullerinden, taklitten öte gidilmeyen tercüme faaliyetlerinden uzaklaşmadıkça hakikat aşkı doğmayacaktır. Kuvvetlenip irademizi doğurmak yerine zayıf kalıp taklit etmeye devam ettikçe tahkik ile taklit arasındaki farkı görmeyeceğimizdir. Ama eğer okullar, neslin ruhundaki kuvvetli tarafları görme şuuru ve idrakiyle kurulmuş olsaydı, önceden olduğu gibi ilim, sanat ve felsefe alanında büyük dâhiler yetişebilecek, ilim hayatımıza güçlü bir Türk felsefesi, Türk sanatı kazandırılmış olacaktır.

² Nurettin Topçu, *Türkiye'nin Maarif Dâvası*, s.31.

Topçu'ya göre ise çözümde ilk olarak, ilköğretimde kalp terbiyesinin, orta öğretimde akıl terbiyesinin, yükseköğretimde de ihtisaslaşmanın olması gerektiğidir. Hafıza hamallığından kurtarılması gereken öğrencilerin, öğretmenlerinin işini yokuşa sürmeden ondan alması gereken şeyleri bilip, normal olmayan şeyleri anlayacak bilinçte olması önemlidir.

“Anadolu'nun Kurtuluş Savaşı, Ruh Cephesinde Henüz Yapılmamıştır.”

Topçu, bu modernleşme sürecinin gelişini ve getirdiklerini hemen idrak edip karşısındaki yerini açıkça belli eden belki de muhafazakâr kesimden ilk insandır. Eskilerin ve yenilerin savaşına döndüğü İnkılapçılık adı altında başlayan yabancılaştırılma ve kültürün dönüştürülme çabasına sebep olan ve bunu yapan iki tarafı da çok sert eleştirmiştir.

“Hocaların yüzyılların eseri olan düzmeciliğini İslâm'ın ruhçuluğu sanarak onu çürütmek için İslâm'a saldırırlar... Sonunda, eskilerin İslâm'ın ruhunu gerçekte bütün bütün kaybetmiş, aşk ile kalbe karşılık vermeyen köhne silahları elbette kırılacaktı ve öyle oldu. Garb kalesine sığınan yenilik taraftarları üstünlüğü sağladı ve eskileri susturdular. Eskilerin ruhsuzluğu, yenilerin şuarsuzluğuna zaferi sağlayan asıl sebeptir. Hocanın kararmış kalbi, Garb taklitçilerinin şuarsuzca getirdikleri zehir deva sandırdı. Bizi bu derece körlükle kendimizden uzaklaştırıp Haçlıların ruhuna teslim eden, İslâm adına hayatımıza hâkim olan taassubun kahrıdır.”

Erken Savunucu Hakkında

Çağdaşı olduğu Müslümanlardan ve entellerden belirgin bir şekilde sıyrılan Topçu'nun genel bir tutum olarak önceden düşünülmüş kavramlara yönelmemesi, aile, toplum etrafında değil de ferde yönelmesi ve isyan ahlakı gibi kavramlar kullanması ona ihtiyatla yaklaşılmasına sebep olmuştur. Ama onun isyanı anarşizme prim vermez, ondaki isyan sonsuz kuvvete itaat ve teslimiyetle neticelenmektedir. Topçu'ya göre, sorumluluğumuz hürriyetimizin kaynağıdır ve hür insan, hürriyetini ilan edip seçim hakkını mesuliyetten yana kullandığını gösterendir.

Son olarak, Topçu'nun kitabında bahsettiği bir diğer önemli konu da yeterli yol göstericilerin olmamasıdır. Öngördüğü tüm tehlikeleri bir bir yaşadığımız bu dönemde, şef, koç eksikliğini öngörmüşçesine yazan 23 kitap sahibi Topçu'nun görüşleri hala herkesten daha fazla etki yapacak ve yol gösterecek nitelikte. Bunlardan *Türkiye'nin Maarif Davası*

kitabının eğitim fakültelerinde okutulması gerekliliği bir yana, Nurettin Topçu'yu okumamış
Öđretmenlerin büyük bir eksiklik içinde olduđunu düřünmekteyim.